

Saturs

Ievads	13
Pārskata mērķi	14
Došības sajūtas nozīme	15
1. nodaļa	16
Cilvēkdrošības definīcijas un dimensijas	
Ievads	16
Cilvēkdrošības definīcijas	16
Tautas attīstība un cilvēkdrošība	16
Cilvēkdrošība starptautiskā kontekstā	18
Cilvēkdrošība Latvijā	19
Cilvēkdrošības loki	20
Drošība un drošības sajūta	20
Aktuālākās problēmas septiņos aspektos	21
Drošumspēja	22
Drošumspējas faktori	23
Personiskās drošumstratēģijas	25
Drošības konstelācijas	26
Noslēgums	28
2. nodaļa	29
Aktuālākie nedrošības sajūtas iemesli	
Ievads	29
Bažu iemesli personiskajā dzīvē	29
Vispārīgie bažu iemesli	31
Veselībdrošība	31
Ekonomiskā drošība	38
Ienākumu pietiekamība	38
Stabila nodarbinātība	40
Personīgā (fiziskā) drošība	42
Ekoloģiskā drošība	48
Uzturdrošība	52
Kopiendrošība	53
Politiskā drošība	53
Dažādi cilvēki, dažādas aktualitātes	54
Noslēgums	56

3. nodaļa 58

Viņpus sliekšņa: apdraudētie indivīdi

Ievads	58
Apdraudētie indivīdi	58
Augsts nedrošības līmenis	58
Augsts trauksmes līmenis	60
Vairākfaktoru nedrošība	63
Augsta nedrošības līmeņa cēloņi, sekas un izpausmes	64
Traumējoši pārdzīvojumi	64
Trauksme	65
Varmācība un piesaistes traucējumi	66
Dusmas un neiecietība	66
Pašnāvība	66
Noslēgums	67

4. nodaļa 68

Indivīds un tuvas attiecības kā drošumspējas faktori

Ievads	68
Pozitīvas tuvākās attiecības – indivīda drošumspējas kodols	68
Bērnu un vecāku savstarpējās piesaistes nozīme cilvēkdrošībā	69
Piesaistes stili Latvijā	70
Ģimenes atbalsts un pašpalāvēība	70
“Kas jums dzīvē ir palīdzējis pārvarēt grūtības?”	71
Indivīda īpašības kā drošumspējas faktori	73
Pašpalāvēība	73
Apmierinātība ar dzīvi	74
Pārliecība, ka spēj ietekmēt apstākļus. Uzņēmība	74
Uzņēmēja gars	75
Ticība Dievam	75
Piederības apziņa	75
Indivīda drošumspējas vairošana	77
Noslēgums	81

5. nodaļa 82

Sabiedriskie tīkli kā drošumspējas faktors

Ievads	82
Sabiedrisko tīklu un sociālā kapitāla definīcijas	82
Sabiedrisko tīklu dimensijas	82
Būtiskākie tīklu panākumu nosacījumi	83
Tīklu nozīme drošumspējas vairošanā	83
Sabiedrisko tīklu priekšrocības drošumspējas veicināšanā attiecībā uz indivīdu un valsti	84
Tīklu dalībnieki mūsdienu Latvijā	85
Attieksme pret oficiālajiem un neoficiālajiem tīkliem	88
Oficiālo tīklu loma drošībā un drošumspējā	90
Kas vajadzīgs, lai tīkls veiksmīgi darbotos un attīstītos	90
Tīklu loma drošības uzlabošanā dažādās jomās	92
Tīklošanās loma citu drošumspējas faktoru nostiprināšanā	94
Sabiedrības polarizācija	94

Kopiena un cilvēkdrošība	96
Noslēgums	97

6. nodaļa 98

Valsts kā cilvēkdrošības gādniece

Ievads	98
Valsts lomas mainīšanās	98
Vēsturiskais konteksts	98
Starptautiskais konteksts	99
Rīcīpolitiskais konteksts	101
Rīcīpolitiskais un vispārpolitiskais cilvēkdrošībā	101
Priekšstati par valsti kā indivīdu drošības gādnieci	102
Bažu iemesli	103
Ekonomiskā drošība	103
Nodarbinātība	103
Nepietiekams ienākumu līmenis	106
Veselībdrošība	106
HIV/AIDS un narkotiku izplatīšanās	107
Kopiendrošība un politika ģimenes jautājumos	108
Personīgā (fiziskā) drošība	109
Nedrošības mazināšana ar starptautisko organizāciju palīdzību	111
Nedrošības sajūta sakarā ar Eiropas Savienību	112
Cilvēkdrošības jēdziena izmantojamība rīcīpolitikā	115
Noslēgums	116

Secinājumi un ieteikumi 118

ANO Attīstības programmas Latvijā 2002. gada pētījums par cilvēkdrošību. Metodoloģija 124

Pielikums: Īss apskats par tautas attīstību Latvijā 127

Avoti, literatūra 148

Logi

0.1. Kāpēc jāpēta cilvēkdrošība Latvijā?	14
1.1. Pārskata pamatjēdzieni	17
1.2. Starptautiski subjekti cilvēkdrošības jomā	19
1.3. Drošības loki	20
1.4. Objektīvais un subjektīvais cilvēkdrošībā	21
1.5. Drošumspējas ietekme uz situāciju uztveri un nedrošības sekām	22
1.6. Drošumspējas faktori (DF)	23
1.7. Dažādu drošības gādnieku nozīmība aptaujāto kopuma vidējā vērtējumā (1 – visnozīmīgāks; 7 – visnenozīmīgāks)	25

1.8. Dažādu faktoru ietekme uz drošības sajūtu (aptaujāto kopumam vidējā vērtība)	26
1.9. Vērtējums par savām iespējām ietekmēt dažādus potenciālus draudus un par šo draudu īstenošanās iespējamību	27
2.1. Septiņi cilvēkdrošības aspekti	30
2.2. Savas dzīves apdraudētības sajūta: 32 iespējamo draudu aktualitāte 2002. gada septembrī	32
2.3. Sabiedrības dzīves apdraudētības sajūta: 31 iespējama drauda aktualitāte 2002. gada septembrī	34
2.4. Bailes, ka nevarēs samaksāt par ārstēšanos, %	36
2.5. Latvijas iedzīvotāju saslimstība ar tuberkulozi 1989.–2002. gadā, uz 100 tūkstošiem cilvēku	37
2.6. Daži ienākumu rādītāji, Ls mēnesī	39
2.7. Ekonomiskā attīstība un nedrošības sajūta 2001. gadā	40
2.8. Mājsaimju ienākumi uz vienu cilvēku, bez nodokļiem	41
2.9. Mājsaimju ienākumi: demogrāfisko faktoru ietekme	42
2.10. Reģistrētā bezdarba pamatrādītāji (gada beigās)	43
2.11. Starptautisku ekonomisku draudu izjūtāmība Latvijā, % no aptaujātajiem	44
2.12. Globalizācija un ekonomiskā drošība. Latvijas Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūta direktore Raita Karnīte	45
2.13. Latvijas iedzīvotāju attieksme pret narkotiku izplatīšanos, %	47
2.14. Satiksmes negadījumi Latvijā, tajos ievainojumus guvušie un bojā gājušie	48
2.15. Bailes no draudiem, kas saistīti ar vidi, %	49
2.16. Ekoloģiskās ilgtspējības indekss (skala no 0 līdz 100) un Latvijas vieta 142 valstu vidū	50
2.17. Latvijas ieguldījums globālo ekoloģisko draudu novēršanā	51
2.18. Dažādu Latvijas reģionu iedzīvotāju vērtējums par viņu ģimenes ienākumu pietiekamību, %	52
2.19. Pilsoņu un nepilsoņu bažas par dažiem iespējamiem draudiem, %	55
3.1. Kāpēc sievietes Latvijā reti smaida?	59
3.2. Individīdi, kuriem vērojama galēja trauksme	61
3.3. Vidējais trauksmes līmenis kopsakarā ar to, vai bērnībā vai vēlāk ir piedzīvota varmācība	62
3.4. Respondenti, kas atzinuši, ka bērnībā pieredzējuši varmācību, %	63
3.5. Vidējais trauksmes līmenis kopsakarā ar pēdējos gados pārciestām grūtībām	64
3.6. Mazienākumu respondenti (2–54 lati mēnesī uz ģimenes locekli), kas izteikuši bažas, ka varētu palikt badā vai bez iztikas līdzekļiem, procentos pa reģioniem	65
4.1. Par cilvēkdrošības veicināšanu Latvijā. Prof. Jānis Stradiņš, Latvijas Zinātņu akadēmijas prezidents	69
4.2. Piesaistes teorija	70
4.3. Dažādu piesaistes stilu sastopamība Latvijas sievietēm un vīriešiem, %	71
4.4. Galvenie piesaistes stili	72
4.5. Dažāda vecuma cilvēku vidējais viedoklis par to, vai ģimene, draugi un citi tuvinieki viņiem ir drošības avots, %	73
4.6. Dažāda vecuma cilvēku vidējais viedoklis par to, vai pašpalāvība viņiem ir drošības avots, %	74
4.7. Par drošības izjūtu savā dzīvē. Uzņēmēja Ieva Plaude	76
4.8. Kā veicināt drošības sajūtu mūsdienu Latvijā? Teologs Juris Rubenis	77
4.9. Humors un cilvēkdrošība. Psiholoģe Ieva Stokenberga	78
4.10. Valdība, pašvaldības un nevalstiskās organizācijas – pret varmācību	80
5.1. Nodaļā izmantoto jēdzienu definīcijas	83
5.2. Sabiedriskie tīkli sniedz drošību	84
5.3. Sabiedriskie tīkli kā drošumspējas avots salīdzinājumā ar individu un valdību	85
5.4. Pilsoniskā sabiedrība un cilvēkdrošība. Nevalstisko organizāciju centra direktore Kaija Gertnere-Ozola	86
5.5. Faktori, kas Latvijā ietekmē iesaistišanos sabiedriskajos tīklos	87
5.6. Kurš kuram palīdz?	88
5.7. Valsts, starptautiskās attiecības un neoficiālie tīkli kā drošumspējas faktori	89
5.8. Blats un sabiedrisko kontaktu tīkli padomju laikā un tagad. Anita Jākobsone, bijusī ANO Attīstības programmas projektu konsultante (Tieslietu ministrijā)	90

5.9. Oficiālo sabiedrisko tīklu veidošanās Latvijā	91
5.10. “Vecāki Jelgavai” – tīkls personīgai drošībai	92
5.11. Dažāda ienākumu līmeņa cilvēku viedoklis par to, vai aktīva līdzdalība sabiedriskajā dzīvē uzlabo paša un tuvāko cilvēku dzīvi, % no visiem attiecīgās grupas respondentiem	93
5.12. Latvijas kooperatīvās krājaizdevu sabiedrības – ekonomiskās drošības veicinātājas	94
5.13. “Karosta K@2” – individuālās drošumspējas palielinātāja	95
5.14. “Mežaparka attīstības biedrība”: aktīva tīklošanās dod rezultātus	96
6.1. Valsts loma cilvēku ekonomiskajā drošībā. Inna Šteinbuka, bijusī Starptautiskā Valūtas fonda Ziemeļeiropas-Baltijas valstu biroja izpilddirektora padomniece	99
6.2. Politika izvēle un cilvēkdrošība. Māris Sprindžuks, 7. Saeimas deputāts	102
6.3. Ekonomikas attīstības perspektīvas	104
6.4. Apstākļi “zināšanu ekonomikas” attīstībai Baltijas valstīs	105
6.5. Starptautisks salīdzinājums: izdevumi veselības aprūpei 2001. gadā, % no IKP	108
6.6. Latvijas valsts policijas dienests bērniem veicina drošības sajūtu. Alla Maceiko, LR Iekšlietu ministrijas Profilakses nodaļas galvenā inspektore	110
6.7. Gatavība ārkārtas situācijām. Modris Stašuls, Valsts krīzes kontroles centra vadītājs	111
6.8. Latvijas iedzīvotāju priekšstatī par ES radītām iespējām un draudiem	113
6.9. Draudu un iespēju piemēri	114
6.10. Top probācijas dienests: makrolīmeņa/mikrolīmeņa kopsakars un cilvēkdrošības jēdziena izmantojamība rīcībpolitikā	116